

У. М. ПАБЯДЗЕНКА

(г. Гомель, Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Ф. Скарыны)

Навук. кір. **Я. А. Западнюк,**

канд. экан. навук

ПАВЫШЭННЕ КАНКУРЭНТАЗДОЛЬНАСЦІ СТЫМУЛЯВАННЕМ ІНАВАЦЫЙНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

Магчымасць забеспячэння краіны годнага месца ў сусветнай эканоміцы залежыць ад яе канкурэнтаздольнасці, якая абумоўліваецца магчымасцямі эканомікі ў цэлым. Праблема забеспячэння канкурэнтаздольнасці напрамую звязана з рэалізуемай палітыкай і інстытутамі. У забеспячэнні канкурэнтаздольнасці галоўная роля належыць інавацыям і інавацыйнай дзейнасці.

Майкл Портэр вылучае, што канкурэнтаздольнасць вызначаецца прадукцыйнасцю, з якой краіна выкарыстоўвае свае прыродныя, чалавечыя рэсурсы і капітал, так як прадукцыйнасць з'яўляецца ключавым фактарам, вызначальным дабрабыт краіны і яе насельніцтва [1]. У развіцці канкурэнтаздольнай асяроддзі ўзрастае важнасць фіскальнай палітыкі. Павелічэнне расходаў дзяржавы можа прыводзіць альбо да павелічэння дэфіцыту бюджэту, альбо да падвышэння падаткаў. Рост бюджэтнага дэфіцыту з'яўляецца часцей за ўсё адной з прычын высокай інфляцыі, якая негатыўна сказваецца на тэмпях эканамічнага росту. Павелічэнне жа падатковага цяжару аказвае негатыўнае ўздзеянне на эканоміку, аслабляючы стымулы да працы і зберажэнняў, а таксама зніжаючы эфектыўнасць выкарыстання размеркавальных рэсурсаў. Вельмі высокія падаткі могуць прывесці да таго, што частка эканомікі сыдзе ў цень, перашкаджаючы тым самым эфектыўнаму падзелу працы і спецыялізацыі, а таксама скарачаючы падатковую базу [2].

Механізмы ўздзеяння падатковай сістэмы як частка праводзімай бюджэтна-падатковай палітыкі на эканамічны рост краіны такія:

- высокія стаўкі падаходнага падатку прыводзяць да скарачэння інвестыцый у чалавечы капітал і скарачаюць прапанову працы;
- высокія падаткі перашкаджаюць росту зберажэнняў і інвестыцый;
- падатковыя льготы пэўных галін могуць прыводзіць да нерацыянальнага галіноваму размеркаванню працы і капіталу.

Зніжэнне паступленняў па падаткам прыводзіць да скарачэння дзяржаўных выдаткаў. Скарачэнне выдаткаў на адукацыю і ахову здароўя несумненна негатыўна ўздзейнічае на эканамічнае развіццё за кошт зніжэння якасці чалавечага патэнцыялу. Акрамя гэтага, дзяржаўныя капіталаўкладанні ўздзейнічаюць на развіццё эканомікі. Перш за ўсё, за кошт інвестыцый у вытворчую інфраструктуру агульнага карыстання, дзе рынак не можа забяспечыць дастатковага аб'ёму фінансавання.

Адным з ключавых аспектаў канкурэнтаздольнасці можна назваць дзеянні дзяржаўных органаў кіравання па стварэнню ўмоў, якія стымулююць прадпрыемствы і арганізацыі да больш высокага ўзроўню канкурэнтаздольнасці. Такія ўмовы могуць быць рэалізаваны праз: дапамогу для арганізацый; льготнага падатковага заканадаўства, які ўжываецца да прадпрыемстваў, гаспадарчай дзейнасці або уладання маёмасцю; палітыкі ў галіне адукацыі, якая вызначае ўзровень кваліфікацыі работнікаў; укаранення жорсткіх стандартаў, якія ўжываюцца да тэхналогій і прадукцыі.

Асноўнымі інструментамі дзяржаўнай палітыкі ў галіне стымулявання інавацый з'яўляецца практыка прамога бюджэтнага фінансавання або прымянення падатковых льгот. У сусветнай эканоміцы і ў прамога фінансавання, і ў ускосных падатковых льгот ёсць перавагі і недахопы. Падатковыя льготы дазваляюць арганізацыям самастойна выбіраць праекты пры адносна нізкіх выдатках. Праграмы даследаванняў, якія напружваюць падтрымліваюцца з бюджэту таксама маюць перавагі і павінны быць пашыраны. Гэтыя праграмы могуць дапамагчы сфарміраваць напрамкі даследаванняў і распрацовак, асабліва на ранняй стадыі [3].

Стымуляванне інавацыйнай дзейнасці можа ажыццяўляцца ў форме прадастаўлення падатковых ільгот суб'ектам інавацыйнай інфраструктуры і суб'ектам інавацыйнай дзейнасці, якія вырабляюць і рэалізуюць інавацыйныя тавары. Найбольш значнымі з'яўляюцца льготы па падатку на прыбытак і па падатку на дабаўленую вартасць.

Адзін з магчымых агульнапрынятых спосабаў стымулявання інвестыцый, які шырока ўжываецца – гэта механізм амартызацыйнай прэміі. У ім больш зацікаўлены вялікія кампаніі са значнымі інвестыцыямі ў асноўны капітал, паколькі гэта дазваляе эканоміць ім істотныя сумы. Для сярэдняга і малога бізнэсу ён менш актуальны, але тут мае ролю зніжаныя стаўкі падатку на прыбытак або магчымасць пераходу на спрошчаную сістэму падаткаабкладання. У цэлым амартызацыйная прэмія дазваляе забяспечыць інвестарам паскоранае вяртанне сродкаў на капітальныя ўкладанні.

Асноўнымі праблемамі ў галіне развіцця канкурэнтаздольнасці ў постсавецкіх краінах застаюцца нізкія тэмпы рэструктурызацыі, невялікі і неразвіты прыватны сектар, вялікая колькасць бюракратычных затрымак. Гэта, несумненна, стварае макраэканамічную сераду, не садзейнічае росту канкурэнтаздольнасці эканомікі.

Большасць інавацыйных кампаній на ранніх стадыях развіцця не могуць выкарыстоўваць льготы. Неабходна ўлічваць, што малыя і сярэднія інавацыйныя кампаніі, асабліва ў сферы інфармацыйных тэхналогій, нясуць празмерную нагрузку па аплаце абавязковых страхавых узносаў у фонд сацыяльнай абароны насельніцтва.

Сур'ёзнай праблемай з'яўляецца адсутнасць галіны венчурнага інвеставання. З дапамогай прыватных і дзяржаўных ініцыятываў такая галіна пачынае паступова фармавацца. Наступнай праблемай з'яўляецца адсутнасць новых прарыўных тэхналогій.

Такім чынам, для высокай нацыянальнай канкурэнтаздольнасці адной падатковай канкурэнтаздольнасці недастаткова. Неабходна распрацоўка дзяржаўнай палітыкі ў галіне стымулявання попыту на інавацыйныя тавары і паслугі, ў т. л. і на інавацыйныя вытворчыя працэсы.

Спіс выкарыстанай літаратуры

- 1 Портер, М. Міжнародная канкурэнцыя: пер. з англ. / М. Портер. – М.: Міжнародныя адносіны, 1993. – 896 с.
- 2 Хадоў, Л. Г. Дзяржаўнае рэгуляванне нацыянальнай эканомікі / Л. Г. Хадоў. – М.: Эканаміст, 2006. – 620 с.
- 3 Сцюарт, Т. Інтэлектуальны капітал. Новая крыніца багацця арганізацый / Т. Сцюарт. – М.: Пака-ленне, 2007. – 370 с.

РЕПОЗИТОРИЙ ГГУ ИМЕНИ Ф. СКОРИНЫ